

MÛCİZELER: GERÇEKLEŞMİŞLERSE NE İFADE EDERLER?*

*Richard L. PURTILL / Çev. Mustafa AKÇAY**-H.İbrahim BULUT****

Bazı samimi müminler, mûcizelerin vuku bulmaya devam ettiğini düşünürler. Diğerleri ise, mûcizelerin sadece olağanüstü ihtiyaçların Tanrı'dan olağanüstü yardımın gelmesini gerektirdiği özel mekan ve zamanlarda vuku bulduğuna inanırlar. Fakat dinî bağlamda bilim tarafından açıklanamamış olaylar meydana gelse bile bu tür olaylar neyi ispat eder?

Dinî inanç için akli bir temel sağlamanın geleneksel bir yolu, Tanrının varlığına yönelik tartışmalarla başlar ve dinî inançların belirli bir kısmının ancak Tanrıdan gelen vahiyle bilinebileceği tartışmasıyla devam eder. Çünkü mûcizeler, bu dinî inançları desteklemek için yapılmaktadır. Mesela, geleneksel gruplardan birine mensup olan Hıristiyan, -Mesih'in ikinci defa gelişi inancı gibi- temel inançlarından birinin dayanağına dair bir itirazla karşılaştığın Mesih tarafından söylenmiş belirli sözleri nakledebilir. Mesih'in bu sözlerine niçin inanmalıyız? diye sorulunca, o, Mesih'in sözlerinin Allah tarafından desteklendiğinin veya tasdik edildiğinin bir delili olarak onun tarafından gerçekleştirilmiş ve özellikle Mesih'in yeniden dirilişi gibi mûcizeleri nakledebilir. Bu mûcizelerin gerçekten meydana geldiğine niçin inandığını kendisine sorulduğu zaman, geleneksel Hıristiyan şunu ileri sürebilir: Eğer Tanrı varsa, mûcizeler inkar edilemez ve mûcizeler tarihin kaydettiği muayyen olayların en güzel ya da yegane açıklamasıdır. Eğer Tanrının varlığına itiraz edilirse, bu durumda o, Tanrının varlığına ilişkin akıl ve tecrübeye dayanan deliller ortaya koymaya çalışır.

Böylece rasyonalist bir mümin diye isimlendirebileceğimiz bu geleneksel

* Bu parça, *Miracles*. (ed. R. Swinburne), New York 1989, ss. 189-205'den alınmıştır.

** Sakarya Üniv. İlahiyat Fakültesi, Mezhepler Tarihi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, Yrd. Doç. Dr., makcay@sakarya.edu.tr

*** Sakarya Üniv. İlahiyat Fakültesi, Mezhepler Tarihi Anabilim Dalı, Arş.Gör. Dr., hbulut@sakarya.edu.tr

Hıristiyan tipi; hiçbir yerde körü körüne imana veya inanmayanlarca paylaşılmayan ferdi tecrübeye baş vurmaz. Fakat o, belirli doktrinlere dair kendi kabulünü otoriteye, otoriteyi kabulünü mûcizelerin delâletine ve mûcizelerin kabulünü Tanrı hakkındaki felsefi tartışmalara ve mûcizelerin fiilen vuku bulduğuna dair tarihî delillere dayandırır.

Günümüzde sadece inkarcıların çoğu değil, kendilerini dindar diye isimlendiren pek çok insan da, dinî inanca bir temel sağlamaya yönelik olan bu yola itiraz edebilir. Onlar, mûcize rivayetlerinin tarihi açıdan güvenilir olmadığını ve böylesi rivayetlere dayanan bir imanın tarihî ve ilmî bakımdan itirazlara açık olduğunu ileri sürebilirler. Geleneksel mümin, Tanrıya inanmayanlardan gelen böylesi itirazları anlayabilir, fakat aynı itirazların kendilerini Tanrıya inananlar diye isimlendiren kimselerden gelmesini şaşırıcı bulabilir. Çünkü Tanrı, yaratıcı ve evrenin idare edicisi ise, o zaman elbette mûcizeler mümkündür. Tabii ki, eğer mûcizeler imkansız olursa, o zaman Eski ve Yeni Ahid'de açık bir şekilde yapıldığı gibi, mûcizelerin gerçekleştiğini ifade eden herhangi bir tarihî rivayet, tarihî bir olay olmaması bakımından reddedilmelidir. Eğer mûcizeler açıkça imkansız ise biz, tabiatından dolayı tarihin bize asla sunmayacağı bir tür delil elde etmedikçe onlarla ilgili herhangi bir rivayeti reddetmeliyiz. Fakat eğer Tanrı var ise, mûcizeler imkansız değildir ve biz mûcizelerin imkansız olduğunu gösteren bazı delillere sahip olmadıkça, mûcizelerin imkansız olduğunu varsayamayız. Bu durum, mûcizelere yönelik "tarihsel" itirazların çoğunun güvenilirliğini sarsar. Çünkü eğer metafizik itirazlara sahip değil isek, o zaman mûcizelerin değerine dair tarihî delilleri incelemek zorunda kalacağız. Eğer bunu yaparsak, birçok makul ve sağduyulu kimsenin kabul ettiği gibi, mûcizelerin kaydedilmiş muayyen olaylara dair en iyi açıklama olduğunu anlayabiliriz.

Elbette muayyen mûcize rivayetlerine yönelik tarihî itirazlar olabilir. Mesela, bir rivayet başka bir rivayetin önemsiz bir taklidi olarak görülebilir ya da başka bir tarihî delil, husûsî, farazî bir mûcizenin imkansızlığını ortaya koyabilir vs. Fakat mûcizelere yöneltilen genel itirazlar, haddi zâtında tarihe özgü herhangi bir şeye değil, felsefî zemine dayanmaktadır.

Mûcizelere yöneltilen diğer bir itiraz ise, tecrübeden kaynaklanan farazî bir itirazdır. Bu itirazın birçok versiyonu, dolaylı bir şekilde David Hume tarafından dile getirilen meşhur bir itirazdan kaynaklanmaktadır. David Hume bu hususu şöyle dile getirir:

"Mûcize, tabiat kanunlarının bir ihlalidir. Kesin ve değişmez tecrübe verileri bu kanunları ispatlayınca gerçeğin tabiatından dolayı tecrübe

olarak tasavvur edilebilen her delil mûcizenin aleyhine delil kabul edilir... Herhangi bir olay, eğer tabiatın genel gidişatı içerisinde vuku bulursa mûcize değildir. Zahiren sağlıklı görülen bir adamın âniden ölümü bir mûcize değildir. Çünkü böylesi bir ölüm, diğerlerinden daha olağandışı olmasına rağmen, yine de nadiren vuku bulduğu müşahede edilmektedir. Fakat ölü bir kimsenin hayata geri dönmesi bir mûcizedir. Çünkü böyle bir şey herhangi bir çağda ve ülkede görülmemiştir. Bu sebeple her mûcizevî olaya karşı değişmez bir tecrübe olmalıdır. Aksi takdirde bu olay zikretmeye değmez. Değişmez tecrübe delil anlamı taşıdığından, herhangi bir mûcize olayına karşı, gerçeğin tabiatından kaynaklanan tam ve mükemmel bir delil var demektir. Böyle bir delil ne yok edilebilir ne de mûcizenin güvenilirliği sağlanabilir, bu ancak daha üstün karşıt bir delil vasıtasıyla sağlanabilir."

Şimdi açık bir şekilde biz, Hume'un itirazını, herhangi bir nadir olaya yönelik bir itiraz olmadığı şeklinde yorumlamalıyız. Netice itibarıyla, belli bir tarihe kadar Ay'a ayak basan insan hakkında belli "ortak bir tecrübe" vardı. Bu yüzden, elediğimiz olaylar belli bir tür veya sınıf olmalıdır. Fakat hangi tür mûcizeler? Fakat bu, bütün meseleyi ispat edilmiş farz etmektir. Mûcizeler meydana gelmektedir, ifadesine karşı bir "delil" olarak biz, mûcizelere karşı ortak bir tecrübenin olduğu şeklinde bir iddiaya, diğer bir ifadeyle mûcizelerin gerçekleşmediğine dair ispatlanmamış bir iddiaya sahibiz.

Meseleyi bu şekilde ortaya koymak açık gözükebilir. Fakat hem Hume'un orijinal ifadesinde hem de bu görüşün bugün ki benzer versiyonlarında bu durum genellikle gizlenmektedir. Bu tartışma bağlamında soruları artıracak olan tecrübe, "mûcizelerin meydana gelmediğini gösterir" diye açıkça söylemek yerine, "meydana gelmediğini tecrübenin gösterdiği" olaylar farklı şekilde; "nedensel düzensizlik gösteren" olaylar veya "ne bilinen bilimsel kanunlara uygun ne de kabul edilmiş bilimsel kanunları tekzip eden olaylar" şeklinde tasvir edilir. Fakat dikkatlice bakıldığında bu nevi tanımların hepsinin mûcizelerin dolaylı tanımını olduğu görülür. Bir tanım olsun ya da olmasın, mûcizelerin meydana gelmediğini farz etmek suretiyle onların gerçekleşmediği sonucunu ileri sürmek, fasit bir dairede tartışma yapmak ya da meselenin ispat edilmiş olduğunu farz etmektir.

Bu, mûcizelerin meydana gelmeyeceği sonucunu veren bazı delillerin olabileceğini inkar etmek değildir. Bu delil ne olursa olsun, onun öncüllerinden biri, mûcizelerin gerçekleşmediğini söylemeye varan bir iddiaya sahip olmamalıdır. Çünkü bu, ispat edileceği varsayılan bir şeyi ispatlanmış kabul

etmektedir.

Elbette Hume'cu bir konunun savunucuları, bu şekildeki bir döngü içinde tartışıklarını inkar edeceklerdir. Fakat böyle bir kısır döngüye düşmekten sakınmak için onlar, tecrübenin dışında olduğunu iddia ettikleri olaylar türünün mucizeler sınıfının dolaylı bir tanımının olmadığını göstermelidirler. Görebildiğim kadarıyla, ne Hume'un kendi argümanı ne de herhangi bir Yeni-Hume'cunun argümanı bu itiraza karşılık vermektedir.

Öyle sanıyorum ki, Hume'un burada söylediği şeyin kayda değer yegane yorumu onun geçmiş tecrübenin bize tabiat kanunlarının ihlal edilemeyeceğine dair bir tür itminan sağladığını savunduğunu iddia etmektir. (Şayet Hume'un bu iddiası sadece tabiat kanunlarının asla ihlal edilmediğini ileri sürüyorsa, bu takdirde o, yeni bir kisve içinde "mucizeler gerçekleşmez" demektir.) Öyleyse biz Hume'u, tecrübe tabiat kanunlarının "ihlal edilemezliğini" ispat eder diyerek yorumlayabiliriz. Fakat nasıl bir tecrübe böyle bir şeyi gösterebilir? Böyle bir teori, tecrübenin doğrudan bir sonucu değil, onun felsefi bir yorumu olmalıdır. Böylece bu konuda herhangi bir karar vermeden önce, mucize meselesiyle alakalı lehte ve aleyhte, tarihî olduğu kadar felsefi açıdan da inceleme yapmalıyız. Sırasıyla incelenmesi gereken, birbirinden farklı iki tartışma konusu ortaya koyabiliriz: Mucizelerin (imkanına) dair tartışma ve mucizelerden hareketle (dinî inanç için) tartışma.

Mucize(in imkanına) dair tartışma: Bu tartışma, mucizelerin genel olarak imkanına ve muayyen mucizelerin tarihsel gerçekliğine yönelik tartışma şeklinde iki kademededen oluşmaktadır. İlk safha felsefidir ve bu bölümün sınırları içinde büyük ölçüde geliştirilebilir. İkinci safha tarihseldir ve biz konunun sadece ana hatlarına işaret edebiliriz. Dinî inanca dair mucizelerden kaynaklanan tartışmada da iki safha vardır. İlk safha, mucizelerin delil oluş değerlerinin felsefi kıymeti; ikinci safha ise, mucizelerin delâletinin desteklediği belli inançların tarihsel değerlendirmesi. Yine yapabildiğimiz kadarıyla felsefi safhayı ortaya koymaya ve tarihî tartışmanın sadece ana hatlarına işaret etmeye çalışacağız.

Şu halde mucizenin tanımıyla başlayalım. Mucizeyle, Allah'ın kudretiyle gerçekleşen eşyanın tabii düzenindeki bir istisnasını kastedeceğiz. Bununla, insanların mucizeyi tabiat kanunlarını geçici olarak durdurma veya ihlal etme şeklinde tanımladıklarında kastettikleri şeyin hemen hemen aynısını kastedeceğiz. Fakat ilerde açıklanacak nedenlerden dolayı, "istisna" (exception) terimini "geçici olarak durdurma" (suspension) veya "ihlal, iptal" (violation) terimlerine ve "varlıkların tabii düzeni" (natural order of things) "tabiat kanunu" (natural law) terimine tercih edilebilir. Şuna dikkat etmek gerekir ki, bu tanım

vasıtasıyla varlıkların tabii düzeninin bir parçası olarak meydana gelen herhangi bir olay, ne kadar ihtimal dışı veya inanç ilham edici olursa olsun böylesi hiçbir konu mûcize sayılmayacaktır. Burada mûcizenin daha geniş veya daha özel/ dar anlamı olabilir. Öyle ki bu olayların içinde dinî inanç ilham eden dikkat çekici tesadüfî olaylar "mûcize" diye isimlendirilebilir. Fakat bunlar, bizim bu terimi kullandığımız şekilde daha özel ve dar anlamda mûcizeler değildir.

Varlıkların tabii düzenlerinin istisnaları hakkında konuşabilmek için önce, varlıkların tabii bir düzeninin olduğunu kabul etmeliyiz. Eğer bir kimse tabii düzenin olmadığını, kainatta düzensizlik olduğunu, evrenin anlaşılabilir ve zahiri nizamının bir yanılsama (illizyon) olduğuna inanırsa, o zaman, böyle bir kimse mûcize fikrine hiçbir anlam veremez. Çünkü bu fikir, böyle bir düşüncenin zıddına dayanır. İstisnaların olabilmesinden önce, istisnaların gerçekleşeceği kanun ve modeller olmalıdır. Bilimin gelişmesi, evrenin düzensiz, kurlsız ve modelsiz olduğu fikrine karşı bize çok güçlü bir delil sunmaktadır. Biz, kainat hakkında aşağıdaki ifadelerimizde, kainatın gerçekten düzenli ve anlaşılabilir olduğunu farz edeceğiz. Fakat eğer bir kimse buna gerçekten itiraz etmek isterse, bu durumda onunla mûcizelerin ne lehinde ne de aleyhinde herhangi bir tartışmaya girişmeden önce, bu meseleyi halletmek zorunda kalırız. .

Bununla beraber, kainatın düzenli ve anlaşılabilir olduğu kabul edildikten sonra, biz, bu düzenin istisnaları olup olmadığını ve böylesi istisnaların Allah'ın kudreti sebebiyle olup olamayacağını da sorabiliriz. Bu sorunun cevabı diğer sorunun cevabına bağlıdır. Kainatın düzen ve anlaşılabilirliğinin sebebinin nasıl açıklayabiliriz? Eninde sonunda, bu sorunun sadece iki muhtemel cevabı vardır. Biz, kainatın düzenini şöyle izah edebiliriz: Kainat, bilgi ve irade sahibi, yaptığı ve tasarladığı şeyi bilen bir zat tarafından, diğer bir ifadeyle Tanrı tarafından yaratılmıştır. Kainatın anlaşılabilirliğinin/ makul oluşunun sebebinin de şöyle açıklayabiliriz: Biz, kainatı yaratan Tanrının şekil ve suretinde yaratıldık, her ne kadar farklı ise de zihinlerimiz O'nunkine benzer. Keza kainatın bir düzeninin olduğunu şöyle söyleyerek de izah edebiliriz: Evrenin ana maddesinde bazı içsel düzen prensipleri vardır, aynı şekilde biz, bu düzeni/ nizamı algılayışımızı, zihinlerimiz bu düzenin derûnî içsel prensiplerinin ortaya konulmasının bir sonucudur, şeklinde de açıklayabiliriz.

Hangi teori kabul edilirse edilsin bazı sonuçlar doğuracaktır. Eğer zihinlerimizin, şuursuz güçlerin faaliyetlerinin tesadüfî bir sonucu olduğu fikrini kabul edersek, bu durumda evreni zahiren anlamamızın hayal olup olmadığı gibi şüphelere maruz kalırız. Muayyen türdeki olayların meydana gelemeyeceği şeklindeki önyargıyı içeren herhangi bir dogmatik kabul, mantıkî olarak bizim

gerçek bir evren tasavvurundan umduğumuz bir şey değildir. (Elbette dogmatizmin çoğu kez kesin olmayan bir hissin neticesi olması nedeniyle, biz dogmatizmi psikolojik olarak açıklayabiliriz.) Tanrı teorisinin sonuçları oldukça farklıdır. Bilim tarafından bize sunulan evren tasavvuruna dair inancımız kayda değer olabilir. Fakat bu anlayışımız mutlak değildir. Eğer tabii düzen, Tanrının fiilinin sonucu ise, o zaman Tanrı bazen tabii düzene istisnalar yapmak gibi bir tarzda davranabilir.

Bu anlayışa göre tabiat düzenine bir istisna olması, bizim zaman zaman kabul edilmiş kural ve prosedürlere yaptığımız istisnalara benzer. Örneğin, istisnai olarak ödüllendirilmiş bir çocuğun sınıf atlamasına veya liseden mezun olmaksızın koleje girmesine müsaade etmek ya da normalde çalışma günü olan bir günün tatil günü olarak ilan edilmesi gibi. Biz, kurallara istisna yapmamanın mantıksızlık veya gaddarlık olduğunu sıkça görebiliriz. Eğer kurallar genel olarak muteber olursa, bu durumda, elbette istisnalar nadir olmalıdır. Fakat biz, istisnaları nadir olan kurallar veya yönetmelikler sistemiyle beraber gayet iyi bir şekilde hayatımızı sürdürebiliriz. Biz, başkan Ford'un eski başkan Nixon'u bağışlamasının akıllıca veya âdil olduğunu düşünebilir veya düşünmeyiz. Fakat başkanın bağışlaması gibi nadiren vukuu bulan resmî prosedüre yönelik istisnalar hukuk sistemimizi düzensiz (kaotik) veya güvenilmez yapmaz.

Ayrıca, eğer Tanrı mücizenin ardında kendi otoritesinin olduğu mesajını vermek suretiyle bize güçlü bir delil sunmayı dilerse, bunun mücizeden daha iyi bir yolunun olmadığı görülür. Eğer ben, muayyen bir organizasyonda yetki sahibi olduğumu iddia ediyorsam, yetkimin en güçlü delili, kuralları geçici olarak durdurma veya normal prosedüre karşı istisnalar yapma kabiliyetimin olmasıdır. Siz, evrenin işleyişine asla müdahale etmeyen bir Tanrının yetki sahibi olarak kendi zatından bir mesaj göndermesinin nasıl olacağı problemi üzerinde düşünebilirsiniz.

Elbette bilim adamı, bir bilim adamı olarak mücizelerin imkanını görmezden gelir. Aynı şekilde avukat, bir avukat olarak kendi müvekkili hakkında başkanın affetme ihtimalini göz ardı etmelidir. Çünkü bir avukat olarak başkana ait affi garanti etmesi hususunda onun yapabileceği hiçbir şey yoktur. Af, başkana ait özgür bir eylemdir. Öyle ki bu, herhangi bir resmî girişimle garanti edilemez; mücize de Allah'ın özgür bir eylemidir. Öyle ki bilim adamı mücizenin işleyiş kurallarını ortaya koyamaz.

Başkana ait bir af, *kaynağı* normal resmî usullerin dışında olsa da af bir sefer onaylanınca resmî sonuçlar doğurması bakımından mücizeye benzer. Mücize bir sefer meydana gelince bilim adamlarının çalışma örnekleri türüne

uygun sonuçlara sahiptir. Celile’de Kana’da Mesih’in sudan yaptığı şaraptan fazlaca içen misafirler sarhoş olmuşlardı.¹ Eğer bir bilim adamı kendi aletleriyle orada bulunsaydı, sudan yapılmış şarabın alkol içerdiğini ölçebilir ve suyun şaraba dönüştüğünü -her ne kadar izah edemese de- tasdik edebilirdi.

Başkana ait bir affın gayr-ı hukukî olmadığına dikkat etmek gerekir. Bu , hiçbir kanunu ihlal etmez. Ayrıca af, muayyen zaman ve mekandaki bazı kanunların her durumda yürürlükte olmasına son vermesi anlamında kanunları iptal de etmez. Örneğin, Hannibal’da Missouri’de Mart ayının ilk Pazar günü iftira kanunları –o yer ve zamana özgü olarak iftiraların cezalandırılmaması için- iptal edilmişti. Daha doğrusu, belirli bir kanuna ferdî bir istisna yapılmış, aynı suçtan aynı zamanda mahkum edilen iki adamdan biri affedilmiş, diğeri ise affedilmemiş olabilir. Benzer bir şekilde, bir mûcize ne tabiat kanunlarını iptal eder, ne de muayyen bir zaman ve mekandaki bütün olaylarla ilgili tabiat kanunlarını ihlal eder. Bir kavanozdaki su şaraba dönüşmüş olabilir ve bitişik kavanozdaki ise olmayabilir. Lazar diriltilmiş olabilir² ve onunla aynı zamanda ölmüş olan bitişik kabirdeki ise ölü olarak kalabilir.

Başkana ait olan bir af, herhangi bir yasal yolla da mecbur kılınmaz, sadece talep edilebilir. Af, başkanın hür bir fiilidir. Aynı şekilde, mûcize bilimsel vasıtalarla ortaya konulamaz. Sadece bunun için dua edilir. O, Tanrının hür bir eylemidir. Başkana ait bir af, resmî gerekçelerden hareketle önceden tahmin de edilemez. O, bir emsal de teşkil etmez. Af, bir durumda onaylanmış olabilir ve tamamen benzer şartlardaki diğeri bir istek geri çevrilebilir. Benzer bir şekilde, bir mûcize bilimsel vasıtalarla tahmin edilemez ve mûcize bir kere meydana geldi diye (bir kez daha vuku bulacağını) tahmin edebilmek için hiçbir bilimsel dayanak da sunmaz: Celile’nin Kana köyündeki mûcize, benzer şartlarda suyun şaraba dönüşeceğine dair ihtimali artırmaz.

Özetlersek biz, affın olmadığı, bu nedenle de kanun hükümlerinin hiçbir istisnasının bulunmadığı farklı bir yasal sistem düşünebiliriz. Fakat bizim sistemimiz böyle bir sistem olmayıp, başkanlık affı denilen ve yasal düzende bazen gerçekleşen, muayyen istisnalar içeren bir sistemdir. Nitekim avukatlar, başkanlık affıyla ilgilenmezler. Çünkü onlar, bunları önceden tahmin edemezler, bunlara sebep olamazlar ve onlar için hiçbir örnek sonuç çıkaramazlar.

¹ Müellif burada, Yuhanna İncil’inde nakledilen Mesih’in suyu şaraba çevirmesi mûcizesine işaret etmektedir. (bk. Yuhanna,2/ I-II; 4/46) (çev.)

² Lazar, Meryem ile Marta’nın kardeşidir. Hastalanıp ölmesi üzerine iki kız kardeş, Mesih’e haber göndermişler ve Mesih dört gün üzerine Lazar’ı tekrar hayata döndürmüştü. (Yuhanna II. Bab) (çev.)

Diyebilirsiniz ki, başkanlık affı kanun üstüdür ve bu yüzden *kanunla* hiçbir alakası yoktur. Benzer şekilde evrenimiz, tabii düzenin hiçbir istisnasının olmadığı bir evren olabilirdi. Eğer muhafazakar dindarlar haklı iseler, böyle bir evrenin aksine evrenimiz mucizeler diye isimlendirilen tabii düzene yönelik bazı istisnaları olan bir evrendir. Bilim adamları, esasen mucizelerle ilgilenmezler. Çünkü onlar mucizeleri önceden bilemezler, onlara sebep olamazlar ya da onlardan hareketle tabiatın gelecekteki gidişatı hakkında herhangi bir sonuç çıkaramazlar. Mucize olağanüstüdür ve bu yüzden bilimle hiçbir alakası yoktur.

Biz, başkanlık affının mahkemelerin günlük işlerine bakarak mümkün olup olmadığı meselesini çözemeyiz. Bu nedenle, ne tür bir yasal sistem altında yaşadığımızı sorgulamalıyız.. Biz, tabiatın normal gidişatına bakarak mucizelerin gerçekleşip gerçekleşmeyeceğine karar veremeyiz: Ne tür bir evren içinde yaşadığımızı sorgulamalıyız. Bu bilimsel değil, felsefi bir meseledir. Felsefi düşünce ile çok alakalı olan bir husus, Tanrı tarafından yaratılmış bir kainatın insan aklına güven duymaya açık kapı bırakırken tabii zorunluluğun (determinizm) olduğu bir evren böyle değildir.

Eğer mucizelerin mümkün olduğu sonucuna varırsak, o zaman mucizeleri, tarihte kaydedilmiş muayyen olayların muhtemel açıklamalarından biri olarak dikkate almalıyız. Keza, bu kitabın okuyucularının çoğu bazı hususlarda Hıristiyanlıktan etkilenmiş olacağından biz, mucizelerle ilgili Hıristiyan iddialarını göz önünde tutacağız. İlk Hıristiyanlar, Mesih'in kabrinin boş olduğunu ve onun öldükten sonra dirildiğini iddia etmişlerdir. Romalı ve Yahudi yetkililer, cesedi ortaya çıkarmak suretiyle bu iddiayı tekzip etmediler. Çünkü onlar, Mesih'in cesedini başka bir yere nakletmiş olsalardı kesinlikle böyle yaparlardı. Havariler, Mesih'in öldükten sonra dirildiği mesajını yaymak için zülüm, işkence ve ölüme maruz kaldılar. Eğer onlar Mesih'in bedenini başka bir yere nakletmiş ve gizlemiş olsalardı elbette bunu yapmayacaklardı. Hıristiyanlar, cesedin yok olmasını açıklamaya çalışan hiçbir tabii izahın bulunmadığını ve ilk Hıristiyanların bu inancının bütün bu gerçekleri izahın yanına yaklaşamayacağını iddia ederler.

Mucizeler imkansız olsaydı, bu bilgiyi başka şekilde izah etmeye çalışmamız gerekirdi. Fakat mucizelerin imkansız olduğunu gösteren yeterli bir delil yoktur. Şayet mucizeler gerçekten imkansız, yani çoğu zaman bilginin en inanılmaz/ tabiata uygun bir şekilde açıklamasından daha imkansız ise, o zaman aksi durumda akıl almaz tabii bir açıklamayı kabul etmek makul olabilirdi. Fakat mucizelerin gerçekten imkansız olduğunu göstermek için hiçbir delilin olmadığı görülmektedir. Mucizelerin nadir ve olağandışı olduğunu söylemek yeterli

değildir. Herhangi bir olay nadir ve olağandışı olabilir, fakat yine de o muayyen durumlarda beklenilebilir. Atletizm müsabakalarında dünya rekoru kırmak nadirdir, fakat bunun gerçekleşmesi olimpiyatlarda umulan bir şeydir. Başkan Ford'un eski başkan Nikson'ı affetmesi nadir ve alışılmamış bir olaydır, ama başkan Ford'un bu yaptığı çok olağandışı şartlarda beklenmedik bir olay da değildir. Mesih'in dirilişi nadir ve alışılmamış bir olaydır. Fakat bu, onun hayatı ve öğretisi çerçevesinde beklenilmedik bir durum mu idi?

Mûcizelerin gerçekleşmesinin umulduğu hallerin genel bazı özelliklerini vermek bile mümkündür. İlk özellik, izhar edenin olağanüstü fazilet ve kutsiyetidir. Anadan doğma kör bir kimsenin Yahudilere, "Biz, Tanrının günahkarların dualarına cevap vermediğini kesin olarak biliyoruz" dediği gibi. İkinci özellik, Tanrıdan gelen bir mesajın desteklenmeye veya doğruluğunun teyit edilmesine ihtiyaç vardır. Mesih, halka tebliğ etmeye başlamadan önceki zamanda da bu işe başladıktan sonra olduğu kadar kutsal ve faziletli idi. Böyle olmakla birlikte o, tebliğlerine başlayınca kadar mûcize göstermemiştir. Kanaatime göre burada, üçüncü bir şart daha vardır; dinleyicilerin öğrenmeye açık ve istekli olmaları. Bazı yerlerde Mesih, oradaki insanların kalplerinin katılığı sebebiyle birkaç mûcize göstermiştir, ama Mesih, Hiroses'in³ talebi karşısında hiçbir mûcize göstermemiştir; çünkü Mesih, incilerinden hiçbirini o domuzun önüne atmamıştır.

Burada duralım ve ana konuyla doğrudan alakalı olmayan ama bir şekilde onunla ilişkili olan bir parantez açalım. Dördüncü İncil de dahil olmak üzere, İncillerde Mesih'e atfedilen çeşitli mûcizeleri örnek olarak zikrediyorum. Bu en son Kitab-ı Mukaddes araştırmalarına kısmen karşı gelmek olarak görülebilir. Bu araştırmalar, Mesih'e atfedilen mûcizelerin şahitler tarafından rivayet edildiği zamanda vuku bulan şeyi açıklamaktan ziyade, sonraki Hıristiyan mümin nesiller tarafından, Mesih'in hayatına yapılan ilaveler olduğunu ileri sürmektedir. Şimdi bazı hallerde Yeni Ahid'in şu anda elimizde olduğu şekliyle belirli bir kısmının orijinal kaydın bir parçası olup olmadığına dair tamamen metinle alakalı şüpheler olabilir. Markos'un İncilinin tartışmalı "long ending" (son kısım) örneğinde olduğu gibi. Fakat Yeni Ahid'in (metin kritiğinin aksine) daha yüksek bir kritiğinin sonuçlarının dikkatlice incelenmesi, mûcizevî olayların metnin şüpheli olması sebebiyle reddedilmediğini, aksine söz konusu metnin her hangi bir mûcizevî unsurun zaten önceden reddedildiğinden dolayı şüpheli kabul edildiğini göstermektedir.

³ Bk. Luka 23/8-12.

O halde ne ilim ne de aklın, mûcizelerin olabirliğini reddetmeyi gerektirmediğini felsefi delil vasıtasıyla gösterdiğimiz takdirde biz, metinlerimizin güvenilirliğiyle alakalı Kitab-ı Mukaddes'deki mûcizevî veya olağanüstü bir unsura düşmanlığa dayanan bu tür şüpheleri temelden çürütebiliriz. Biz, Luka'nın, Mesih'in bakireden doğuşunu anlattığı rivayeti, daha sonraki Hıristiyanların Hıristiyanlığın kurucusunun önemine vurgu yapmak için putperest mitolojisinden unsurlar ödünç aldıkları şeklinde değil de, bu olayın gerçekten meydana gelmiş olma ihtimalini düşünmeliyiz. Tarafsız bir gözle bakacak olursak, birinci hipotez ikincisinden çok daha inandırıcı görülebilir. O halde şunu söylemek için yeterince cesaretli olabiliriz: Birinci el deliller ve bölgesel bilgilerle dolu olan Dördüncü İncil gerçekten havari Yuhanna tarafından yazılmıştır ve diğer İncillerle mukayese edildiğinde Yuhanna'nın İncilinin teolojik derinliğini onun efendisini diğer bazı havarilerden daha iyi anlamış olması, ayrıca ikinci nesil Hıristiyanlar tarafından yapılan tefsirlerden daha iyi olması sebebiyledir. Platon'un Sokrat'ı tasvir ettiği Xenophonos'unkinden daha gerçekçidir. En azından bir dereceye kadar Platon'un Sokrates'i anlayışı Xenophonos'in anlayışından daha isabetlidir.

Mûcizenin ispat edilmiş muayyen olayların yegane veya en iyi açıklaması olduğunu ileri süren Yeni Ahid kaydına dayalı tarihi tartışmalar, mûcizelerin gerçekleştiği deliline götürür mü? Delil (proof) teriminin tarihsel çalışmalarda; matematik, bilim ve felsefedekinden daha farklı anlama geldiğini kavradığımızda, mûcizelerin yeterli tarihsel deliline sahip olduğumuz doğru olabilir. Fakat bunu ayrıntılarıyla göstermek tarihsel gerçekleri ortaya koymayı gerektirir ve ben burada bunu yapamam.

Şu halde, mûcizelerin neyi ispatladıklarıyla alakalı meseleye dönelim. Farz edelim ki, Tanrının varlığı, mûcizelerin mümkün olduğu Hıristiyanlığın başlangıcını gösterdiğine dair güçlü tarihsel delillere sahip olduğumuz kabul edilirse, bütün bunlar Mesih tarafından bize verilen vahyin doğruluğunu Hıristiyanların iddia etmelerini ispat eder mi? Buna karar vermeden önce, üç açık problemi incelemek zorundayız.

Birinci problem, birbiriyle çelişik mûcizeler problemi diye isimlendireceğimiz şeydir. Eğer gerçek mûcizeler birbiriyle çelişkili dinî vahiylerin desteklenmesi hususunda yapılmış olsalardı ne düşüneceğimizi bilemezdik. Bu durum, bir tartışmanın her iki yönüyle ilgili çelişkili deliller sunan -güvenilirliğine kesinlikle inandığımız- bir şahidin durumuna benzer. Burada bir çıkış yolu bulmak zorundayız. Şahidin gerçekten dürüst olmadığını düşünmek veya onu her iki tarafa gerçekten tanıklık ettiğini inkar etmek ya da

sadece görünüşte çelişkinin olduğunu göstermek gibi bazı yollarını bulmak zorundayız.

Benzer bir şekilde, eğer mûcizelerin, çelişkili dini vahiyleri desteklemek için yapıldığı iddia edilseydi, bu durumda biz, çelişkinin sadece zahiren olduğunu veya karşıt mûcize şartının gerçek olmadığını göstermedikçe, dinî bir sistemin ispatlayıcısı anlamında mûcize fikrini terk etmek zorunda kalırdık.

Muhtemelen bazı durumlarda hiçbir hakiki ihtilafın olmadığını gösterebiliriz. Pek çok dindar, hem Eski Ahid'in hem de Yeni Ahid'in mûcizelerini kabul eder. Yahudiliğin tek Tanrısı adına yapılan Eski Ahid mûcizelerinin Baba Tanrı (God the Father), Oğul Tanrı (God the Son) ve Ruh'u'l-kudus (God of the Holy Spirit) adına yapılan Yeni Ahit mûcizeleriyle bazı yönlerden uyuşmadığı tarzında dile getirilen iddiayı reddederler. (Elbette bu, teslis konusundaki Hıristiyan inancının sonuçta üç Tanrı inancına götürdüğünü teolojik nedenlerle inkar etmeleri sebebiyledir)

Çoğu Hıristiyan dindarlar, Mesih'den önceki "erdemli" putperestlerin, dinlerinin gerçeğe en yakın taraflarını vurgulamak için Tanrının onları teşvik etmek gayesiyle mûcizeler yapabilmesinin imkanını da inkar etmezler. Örneğin, -her ne kadar Amenhotep'in monoteizmi çok kaba ve yanlış unsurlar içeriyorsa da- Tanrı, monoteizmi inşa etmek ve eski Mısır'ın karanlık tanrılarını yok etmek için Mısır firavunu Amenhotep'in gayretlerini desteklemek üzere bir mûcize yaratmış olsaydı, Hıristiyan dindarlar burada Hıristiyanlığa yönelik her hangi bir meydan okuma görmezlerdi.

Hıristiyanlığın doğruluğuna dair mûcizelere bağlı bir temellendirmeyi tehdit eden şey, Hıristiyan iddialarına karşı veya çelişkili iddiaları desteklemek üzere yapılmış gerçek mûcizeler olur. Mesela, Müslüman veli, Muhammed'in vahyinin Mesih'inkinin yerini aldığına dair Hıristiyanları ikna etmek için ölü bir kimseyi diriltse, bu gerçek bir çelişkili durum olur. Bununla beraber, ortaya konulmuş bu nevi herhangi bir olaydan hareketle şimdiye kadar böylesi bir durumun iddia edildiğini göstermek oldukça güçtür. Hıristiyan muhaliflerce sık sık şöyle genellemeler yapılmaktadır: Mûcizeler bütün dinler tarafından ileri sürülmektedir, fakat ileri sürülen bu iddiaların rehberliğiyle bir sonuç elde etmek güçtür.

Elbette peri masalı gibi menkıbeler bazen Buda veya Muhammed gibi şahıslar etrafında gelişir. Fakat bunlar belirli ortak özelliklere sahiptirler. Böyle menkıbeler, meydana geldiği iddia edildiği zamandan sonraki asırlarda ortaya çıkmışlardır. Bunlar, (örneğin Muhammed'in bineğiyle göklere çıkması gibi)

güçlü hayali unsurlar içerirler. Menkıbelerin anlatım üslubu da bunların masal ve mite yakınlığını göstermektedir. Bu olayların herhangi biri, İncillerde bulduğumuz olaylarla mukayese edilirse atmosferdeki farklılık hemen görülür. Ya İncil olayları gerçek mekanlarda gerçekleşen hakiki olayların izahının şahitleridir, ya da Matta, Markos, Luka ve Yuhanna diye isimlendirdiğimiz dört İncil yazarı, gerçek dünyanın dışında, kendiliklerinden bir tür gerçekçi fantezi veya hiçbir geçmişe sahip olmayan ve eski literatürdeki ile hiçbir paralellik göstermeyen açık mavi gökyüzünün dışında bir tür kurgu bilim uydurmuşlardır. Mûcizelere metafizik açıdan herhangi bir itirazı olmayan kimseler, bu olayların gerçekten meydana geldiği hipotezini kabul ederler, çünkü bu hipotez diğer hipotezden çok daha makul olarak nakledilmiştir.

Mukayese yapabilmek amacıyla İnciller dönemi çerçevesinde sahip olduğumuz en yakın gerçekçi bir fantezi teşebbüsüne hızlıca bir göz atmak önemli olabilir. Bu, Flavius Philostrotus tarafından, milattan sonra yaklaşık 220 yılında yazılan Tyanalı Appollonius'un hikayesidir. Öyle ki, Mesih'in çağrısına ve mûcizelerine yönelik olarak İncil'e ciddi bir rakipmiş gibi muarızlar tarafından bu hikayeye zaman zaman atıfta bulunmaktadır. Penguin klasikleri, bu hikayenin mükemmel küçük boy bir edisyonunu yayınladı. Bu hikayenin ayrıntılarına oradan ulaşılabilir. Fakat burada birkaç noktaya dikkat çekelim.

Hikaye, iddia edildiğine göre birinci asrın ilk yıllarından milattan sonra 96 veya 98 yılına kadar yaşamış olan bilge bir gezginle alakalıdır. Philostratos, eseri için erken dönem bazı kaynaklar zikreder. Fakat en azından bu kaynakların bazıları muhtemelen onun kendi uydurmasıdır. Öncelikle Philostratos'un hikayesi idarecilerin dönemleri gibi bazı konularda her hangi bir erken dönem kaynağına dayandığını iptal eder mahiyette olan ciddî tarihî hatalar içermektedir. Bu eser, daha sonraları, karşı mûcize gösteren bir şahsiyeti uydurmak suretiyle Mesih'in mûcizelerinin mükemmelliğini sarsmak için anti-Hıristiyan propagandası olarak kullanılmıştır. Nitekim Sokrates de, bir şehit ve ahlak öğreticisi olarak bazen Mesih'e bir rakip gibi ileri sürülmüştür.

Bununla beraber, Appollonius diye isimlendirilen Yeni-Pythagoruscu bilge bir kimsenin (filozofun) gerçekten yaşamış olduğuna dair bazı deliller vardır. Böylece Philostratos'un eseri, bazılarının İncilin ne olduğuna dair düşüncelerine gerçek bir örnektir. O, temel şahsiyetin saygınlığını oluşturmak için mûcizevî olaylar takdim ederek gerçek bir hakim ve öğretmenin hayatının menkıbeleştirilmiş bir rivayetidir. İşte bu durum bize, İncillerin yazıldığı dönemden çok uzak olmayan bir zaman ve mekanda yazılan menkıbeleşmiş bir biyografinin gerçek bir örneğinin neye benzediği hususunda güzel bir bakış

sağlar.

Dikkat çektiğimiz ilk şey, peri masalı atmosferidir. Keats'in (Lamia) adlı küçük bir şiirine ilham veren oldukça güzel muhtasar bir vampir hikayesi vardır. Mesela, Hindistan'da bir fili sürükleyip yutacak kadar büyük yılanların olduğu hakkında hayvan hikayeleri vardır. Bilge bir gezgin ülkeden ülkeye dolaşır, muhtemelen gittiği her yerde, kendisiyle uzun sohbetler eden, onu deve ve kıymetli taşlarla yoluna uğurlayan kral ve imparatorlar tarafından misafir edilir.

Genellikle, aralarına resmi yapılacak kadar güzel tasvir edilmiş maceralar serpiştirilmiş ara sıra vukuu bulan, kehanet ve zihin okumayı içeren mûcize rivayetleri vardır. Bir zorba, Appollonuos'u başını kesip koparmakla tehdit eder, bu sırada hikmet sahibi kişi bundan üç gün sonraki günün ismini söyleyerek gülümser. Belirtilen günde zorba kişi, ihanetten dolayı idam edilir. Şifa mûcizeleriyle ilgili tipik bir alıntı ise şöyledir:

“Bir aslanın saldırısına uğramış ve baldırını kaybetmiş, bu yüzden bir ayağı seken otuz yaşlarında usta bir aslan avcısı gelmişti. Bilge kişi onun baldırını sıvazlamış ve bu sıvazlama rahatça yürüyebilmesi için adamı iyileştirmişti. Kör olmuş başka birisi de, görme kuvvesi tamamen iyileşmiş olarak uzaklaşmıştı. Keza bir kolu felçli olan bir başkası da sağlam bir şekilde ayrılmıştı. Yedi defa düşük yapmış bir kadın da kocasının yardımıyla aşağıdaki gibi iyileşmişti: Bilge kişi, kocaya, karısı doğum sancısı çekerken hanımının olduğu yere koymak üzere pelerinin altında canlı bir tavşanı getirmesini, karısının çevresinde dolaşmasını ve aniden tavşanı salmasını söylemişti. Aksi takdirde kadın, eğer tavşanı ani bir şekilde fırlamazsa bebeğini kaybettiği gibi rahmini de kaybedebilecekti...”

Şimdi mesele, Appollonius'un Mesih'e ciddi bir rakip olmadığı değildir. Takriben kilisenin ilk baskılarının olduğu sıralarda muhtemelen birkaç anti-Hıristiyan polemikçinin Appollonius'u hariç tuttıklarını hiç kimse düşünemez. Mesele şudur ki, bu hayal gücü, klasik eski zamanlardaki tarihi bir şahsiyet hakkında çalışmaya yöneldiğiniz zaman yaptığınız şeydir; siz mûcize hikayelerini İncillerdekilere bir parça benzer bulursunuz. Fakat yine de bu mûcize rivayetleri, filleri yutacak kadar büyük yılan hikayeleri, şahısları, yolcuların hikayelerini, hayaletleri/cinleri ve vampirleri destekleyen kral ve imparator hikayeleri gibi değildir. Bir kere gerçeğin hudutları aşılınca artık kendinizi periler ülkesinde bulursunuz ve böylesi hikayeler eğlence bakımından da çok hoştur. Fakat İnciller kesin olarak birinci asrın gerçek Filistin ortamında ortaya çıkmışlardır. Küçük ayrıntılar resmedilecek kadar güzel yakıştırmalar değil,

bilakis bunlar, sadece bir şahidin veya mahir bir realist yazarın verebileceği gerçek detaylardır.

Buna karşın, İncillerden mûcizeleri ayıklayıp çıkarmak isteyenler, teori dışında metne ait bir delile sahip değillerdir. Biz, Mesih'in hayatının mûcizeler içermeyen erken dönem ciddi nakillerine ve bunların daha sonra bir takım uyarlamalar eklenmiş versiyonlarına sahip değiliz. Sahip olduğumuz şey, kendi bütünlüğü içinde mûcizelerle kurgulanmış çok güzel bir hikayedir. Birisi önceden buna yönelik zekice bir işaretle bulundu. İncillerde Mesih'in "went about doing good" (hayırlı şeyler yapmak için dolaştığını) söyler. Güzel. Fakat yaptığı iyi şey nedir? O, çıplağı giydirdi mi, mahkumları ziyaret etti mi, insanların ferdi problemlerini çözdü mü? Hayır. O, günahları bağışlamak gibi aşırı iddiada bulundu ve çoğunlukla şifa mûcizeleri göstermek suretiyle bu iddiasını destekleyerek dolaştı. Bu husus hariç tutulacak ve onun irşatları bir tarafa bırakılacak olursa, o gezip dolaşarak ne gibi iyi işler yaptı?

Mesele şudur ki, mûcizevî (harikulade) olaylar Budizm ve Muhammedanizm'in ilk dönem rivayetleriyle karıştırılmadığı şekilde Hıristiyanlığın ilk tarihiyle iç içe geçmiştir. Bununla birlikte bu konu, mukayeseli din ve dinler tarihinin ayrıntılı bir şekilde incelenmesiyle alakalı bir husustur.

Dikkate alacağımız mûcizelerin delil oluş değeriyle alakalı ikinci önemli problem, tabii nizamın bir istisnası şeklinde bize gözüken şeyin henüz anlayamadığımız bazı tabii devamlılıkların faaliyeti olabileceği tarzındaki itirazdır. Muhtemelen bu itiraz şöyle izah edilebilir: Mesih, insanlarda bir inanç duyarlılığını uyandıran, adeta nadir bir karizmatik şahsiyet örneği idi. Öyle ki, Mesih'in hastalıkları tedavi ettiği şeklindeki insanların inançları, kendi bedenlerine tesir etmiştir. Gerçi hastalıklar konusunda akıl ile beden ilişkisi gizemli bir husustur, ancak bazı çalışmalar, zihni davranışın kişinin hasta olmasıyla büyük bir alakasının olduğunu ileri sürmektedir. Böylece biz, Mesih'in bazı mûcizevî tedavilerini bilimsel olarak bir gün açıkça anlayabilir ve yeniden yapabiliriz.

Bu tarzdaki itiraza yapılan ilk tenkit şudur: Bilimin gelecekte keşfedebileceği şeye bağlı olarak yapılan herhangi bir itiraz son derece zayıftır. Yine de biz, bu teoriyle sebebinin açıklandığı farz edilen hastalık ve tedavilerin oranının ne olduğunu sorabiliriz. Örneğin Mesih, isterik ve psikosomatik (akıl ile beden arasındaki ilişkiye ait) tedaviyle alakalı olduğu için felçli bir kimseyi iyileştirebilirdi. Fakat cüzamlı bir kimsenin şifa bulmasına ne demeli? Doğuştan âmâ olan bir kimsenin iyileşmesine ne demeli? Karizmatik şahsiyetinin etkisiyle tedavi edilen psikosomatik hastalıkların Mesih'in tedavilerinin bazısının sebebinin

açıkladığını ve geri kalanların hayali olduğunu söylemeye gerek yoktur. Çünkü bu, göze çarpan bir şekilde deliller arasında titizce seçip ayıklamak olacaktır. Eğer açıklayacağım delili seçmeme ve diğerlerini reddetmeme müsaade edilirse, ben, hemen hemen her hangi bir teoriyi makul hale getirebilirim.

Fakat elbette herhangi bir psikosomatik tedavi teorisine kesin olarak karşı olan deliller dört İncilin hepsinde ifade edilen ölümden dirilme (mûcizeleri)dir. Bunları “tabii” bir şekilde açıklamak için son bir girişim, zahiren ölmüş olan kimselerin sadece vücutlarının kaskatı kesildiği bir hastalık durumunda olduklarını kabul etmek şeklinde olabilir. Fakat Jairus'un kızının, Nain'in dul eşinin oğlunun ve Lazarus'un dirilmesinin bir açıklaması gibi durumlar oldukça nadirdir. Öyle ki, bunları kabul etmek hayal derecesine varan bir tesadüf meydana getirir. Bu olayların her biri büyük oranda arizîdir ve bunlardan hiçbiri, diğerlerinden birine bir alternatif olarak makul bir şekilde tatbik edilemez.

Diğer bir ifadeyle, Mesih'in tedavilerinin psikosomatik -sınırlı bir anlamdaki inanç tedavileri- olduğu şeklindeki görüşü savunan kimse, yazılı kayıtların gerçek ya da hayali olup olmadığını kabul etmeli veya onların gerçek ile hayalin bir karışımı olduklarını kabul edip etmeyeceğine karar vermelidir. Eğer kayıtlar hayali ise, şifa mûcizelerini izaha gerek yoktur. Eğer olay gerçek ise, sadece makul bir şekilde tabii zeminde sebebi izah edilebilecekler değil, kaydedilmiş olan mûcizelerin hepsinin sebebi izah edilmelidir. Eğer bunların gerçek ile hayalin bir karışımı oldukları kabul edilirse, kayıtlarda neyin gerçek neyin de hayal olduğunun bağımsız bir ölçüsü olmalıdır. Biz, mantıkta ihtimal prensibini kabul edemeyiz: "İzah edebileceğim şey gerçek, gerisi hayaldir" (Bu prensibi kullanarak eski başkan Nikson'un Watergate olayını yaptığını hatırlamalısın)

Eğer şimdiye kadar bilinmeyen tabiat kanunları vasıtasıyla bir izah yapacağımı teklif eden kimse, ölümden dirilişin bile bu kanunlarla açıklanabileceğini söylemeye varırsa, bu durumda o, tekrar çok büyük bir imkansızlığı açıklamak zorundadır: Ya bu kanunlar Mesih'in çevresinde tesadüfî bir şekilde cereyan etmişlerdir ya da tanınmamış taşralı bir marangoz her nasılsa bilgi ve feraset sahibi ya da müdekkik araştırmacıların şimdiye kadar hiçbirinin hakimiyet altına alamadığı veya kontrol edemediği tabii güçler ve ihtimaller keşfetmiş ve kullanabilmiştir.

Mûcizelerin delil oluş değeriyle ilgili son bir problem şu korkuya dayanmaktadır: Tanrının gücünden daha aşağı seviyede olan bazı olağanüstü güçler Mesih tarafından yapılan harikaların sebebini açıklayabilir. Mesih

mûcizeleri, Beelzebub'un⁴ gücüyle değilse bile, en azından Tanrıdan daha aşağı ruhanî bazı varlıkların gücü ile yapmıştır. Bu gücün ne olduğunu söylemek, elbette bir anlamda insandan daha büyük bir gücün ne olabileceğini ve onların birbiriyle teolojik ilişkilerinin nasıl olduğunun bir izahını verebilir.

Bununla birlikte, doğu dinlerinin muayyen türlerinden etkilenmiş insanlardan bazen duyulan benzer şeylere götüren bir dizi itirazlara dikkat edilmelidir: Evet, elbette Mesih, açık bir şekilde mûcizevî olaylar yapabilişti; o bir efendi veya üstattır ve onlar bu nevi şeylerin hepsini yapabilirler. Belli bir zaman ve mekanda yaşayan Mesih, Filistin halkına basit bir sevgi dinini öğretmeye ve onların kendi dini içeriklerine uygun olarak bunu yerleştirmeye çalışmıştı. Fakat bu mesaj, bize tahrif edilmiş bir şekilde ulaştı. Onun gerçek gücü, Yoga yapmak (veya Tibet'e gitmek ya da Mahatta X ile çalışmak ve benzeri) uygulamalarla öğrenilebilecek ruhî aydınlanmaya dayanmaktadır.

Tekrar etmek gerekirse, zamanı, bilime göre değil, ama bir kısım mistik dinlere göre yazılmış büyük bir boş çek vardır. Tanrının neyi yaratabileceği veya yaratamayacağından dogmatik bir şekilde emin gözükten muhaliflerle dini tartışan bir arkadaşım, -eğer bu muhalifler yaratma konusunu yeterince iyi biliyorlarsa-, "güven tesis etmek için" sadece küçük bir tavşanı yaratma hususunda bile onlara meydan okuyabilir. "Doğu hikmetinin" temsilcilerine kendi iddialarını ispat edebilmeleri için Mesih'in en basit bir mûcizesinin bir benzerini yapmaları şeklinde benzer bir meydan okuma yapılabilir. Eğer onlar kendi güçlerinin noksanlığını kabul eder, fakat buna rağmen bazı kimselerin Mesih'inkiler kadar muhteşem başarılar gösterdiklerini iddia ederlerse, bu takdirde problem, basit olarak daha önce tartışılmış olan karşıt mûcizelerle alakalı delillerden birine döner.

Bu tartışmalara ilaveten, daha aşağı derecede olan bazı varlıkların, aşikar mûcizeler yapmasına imkan vermek suretiyle âlim ve hakîm olan Allah'ın insanların aldatılmasına müsaade edip etmeyeceği tarzında teolojik bir mesele vardır. Ölümden gerçek diriliş, yiyecek ve şarabın hayali değil gerçekten var edilmesi ve benzeri mûcizeler tabiatları sebebiyle sadece Allah'ın yetki alanına ait oldukları görülmektedir. Fakat yine de -bilimsel olarak izah edilemeyecek yollardan- düşüncelerin okunması veya maddenin idare edilmesi, Tanrı dışındaki güçler için de mümkün olduğu şeklindeki bazı iddialar, iyi niyetli

⁴ "Sineklerin tanrısı" anlamına gelen Beelzebub, eski Yahudilerin Beelzebul (yüksek yerin tanrısı) adlı bir Filistin putuna taktıkları alaylı bir isimdir (Tevrat, II. Krallar 1/1-6'ya bkz.). İncil'de Beelzebub, Şeytan anlamında kullanılır. (çev.)

kimselerde batıl bir inancın doğmasına yol açan ya da daha önce doğru yolda olan kimselerin hakiki inançlarını ciddi olarak tehdit eder mahiyetteki böylesi olayların meydana gelmesine Tanrı müsaade eder mi? Bu bir ön kabul olarak mümkün gözüküyor. Keza, bu gibi olayların herhangi bir güvenilir kaydının olduğu da görülmemektedir. (Bu, kendi kudretiyle Tanrının muhaliflerini yalancı çıkarmak için zaman zaman bu nevi olağanüstü olayların yapılmasına izin vermeyeceği anlamında değildir. Örneğin, "peygamberlik ruhu" olan kızın *Resullerin İşleri Kitabı*ndaki hikayesi gibi.)

Hülasa, bundan evvelki izahlar, mûcizelerin delil oluş değerinin takdir edilmesiyle alakalı bazı işaretler vermektedir. Gerçekten karşıt mûcizeler var mıdır? Mûcizeler, Tanrıdan daha aşağı derecede olan güçlerle açıklanabilir mi? Eğer bütün bu sorulara verilen cevap hayır ise, bu takdirde biz, mûcizelerin Tanrının varlığıyla alakalı güçlü bir delil sunduklarını kabul etmek zorunda kalırız.